

ELVESO saaga 2011-2012

Eellugu ehk sissejuhatuse asemel

2011 aastal pööras Rae vallavanem V.Gutmann riidu ELVESO juhtidega. Alguse sai see riid ÜF-i projektide taastamistöödest¹. AS ELVESO juhatuse liige T.Heinaru oli seisukohal, et kui süsteemitööd (torustikud, pumplad jms) on tehtud, siis tuleb maksimaalse kiirusega need süsteemid teenima panna – haarata uusi liitujaid, liita vanu olijaid.

Igati normaalne suhtumine, pealegi on ju ehituses loomulik tehtud töödele, eriti kui funktsionaalne osa on OK, anda kasutusluba koos vaegtööde likvideerimise kohustuse, tähtaja ja vastava kokkuleppega. Kahjuks Gutmann seda seisukohta ei jaganud ja oma rumalusega tekitas ettevõttele majanduslikku kahju toova olukorra, kus haljastusega rahulolematuse tõttu ei antud kasutusluba ka funktsionaalsele osale ja seega ei saanud seda osa kasutusse võtta, mis tõi kaasa ka võimalike liitujate liitumise võimatuse ja seega ka võimaliku teenustasu mitte laekumise.

Gutmann oli sealjuures kahes erinevas positsioonis

- kohaliku omavalitsuse esindaja, kes nõudis kaevekohtade 100%-st taastamist enne objektidele kasutusloa andmist ja
- teisalt ettevõtte omaniku esindaja üldkoosoleku rollis, kelle asi on nõuda ettevõttelt positiivseid majandustulemusi.

Üks roll keelas ja teine nõudis. Selliselt käitudes läks mehikesel kõik sassi ja ta hakkas aktiivselt sekkuma ettevõtte tegevjuhtimisse. Kahjuks ise sellest suurt hoomamata.

Kuivõrd vastuolu läks väga teravaks, siis nõudis üldkoosolekuna tegutsev Gutmann nõukogult tegevjuhtkonna vabastamist² ja tõi põhjenduseks selliseid põhjendusi, mille oli tegelikult esile kutsunud omavalitsuse juhina tegutsenud ja ettevõttele tema tegevuses takistusi loonud Gutmann ise.

Seega esitati nõukogule kategoorilises korras käsk juhataja vabastada. Paraku ei arvestanud Gutmann sellega, et nõukogu liikmed polnudki hampelmannid, kelleks neid seni pidanud oli, nood hakkasid asjadesse hoopis iseseisvalt selgust otsima. Selle selguse otsimisel jõudis enamus nõukogu liikmetest (sj kõik reformierakonna esindajad) arusaamisele, et Gutmann viib läbi oma isiklikest solvumistest lähtuvat egotrippi, millel pole vallaettevõtte parema juhtimisega suuremat seost. Kogu tegevus põhines tema tahtele mitte allunud juhatuse liikmele kättemaksmise soovil. Kindlasti ei ole sellised põhjused küllaldased ja nõukogu ei vabastanud juhatuse liiget.

Selline nõukogu käitumine ei olnud omakorda vastuvõetav füürerile ja nüüd oli ühe vastalise asemel tekkinud üle öö 4. Nagu muinasjutus lohe peadega – ühe lööd maha ja mitu kasvavad asemele. Vahe selles, et reaalsuses kasvas kolm pead juurde enne selle ühe maha kaksamist.

Seega tuli alustada veel kaugemalt – vabastada nõukogust need, kes selja sirgu ajasid ja enam ei suutnud olla isikliku kättemaksu riistvaraks.

Nõukogust vastaliste välja löömine toimus Vallavalitsuse 21.02.2012 istungil ja vormistati korraldusega nr 197. Tagasi kutsuti 3 liiget (T.Klaar, E.Kink, R.Kruuk) ja lisati truid reformarid, kellest ei ole vaja kunagi karta oma peaga mõtlemist - A.Hommik ja K.Kivistik. Hiljem toodi sisse veel IRL-i truid tegijad A.Torjus ja Indrek „iga-asja-peale-mihkel“ Varik.

---

¹ ja Gutmanni familiaarsest käitumisest nõukogu koosolekutel, mis olla olnud kohati sellise keelekasutusega, mis paberile kanda on ülimalt ebasünnis.

² Selle kohta koostas ta isegi koalitsiooni nimel tegevuskava ELVESO puhastamiseks kõigist, kes julgesid vastu hakata

Vanast nõukogust jäi sisse kameeleonina käituda oskav³ Põldmäe, kes tehti tasuks truuduse eest ka nõukogu esimeheks.

Uus nõukogu vabastas vaidlusteta T.Heinaru juhatuse liikme staatusest ja sättis asemele abivallavanema koha kaotanud ja lisaks korrupsioonisüüdistusega kohtu alla antud M.Kasemaa.

Nüüd oli Rae valla Napoleoni kättemaks ellu viidud, aga sellest polnud veel küllalt. Heinarul oli võimalik juhatuse liikme lepingu kohaselt saada hüvitis 6 kuu töötasu ulatuses. Gutmann, kes ise süüdimatult pani vallavanema toolilt korrupsioonisüüdistuse tõttu lahkudes, tasku 5000 eurot preemiat, ei suutnud leppida, et Heinaru saab talle vastu hakkamise eest veel ka hüvitist. Et seda vältida hakkas mehike ellu viima oma kättemaksu teist etappi – Heinaru tööst vigade otsimist.

Isegi Gutmann sai aru, et keegi ei võta tõsiselt kui tema hakkab rääkima juhtimisvigadest ja majanduslikust kahjust, sest sellisel teemal sõnavõtja peab üht teist jagama juhtimisest ja majandusest, seega otsustas ta tellida „hävitava“ ekspertarvamuse.

Mõeldud tehtud. Rápase kättemaksu elluviijaks valiti rahvusvaheline audiitorfirma **Ernst & Young**, kelle sloganiks on *Quality In Everything We Do*. Etteruttavalt võib öelda, et pärast tehtud tellimustööd ja osalemist rápases kättemaksumissioonis ei ole vist sellel sloganil rohkemat väärtust kui kirjanduslik.

10.07.2012 toimus volikogu istung, mille ainsaks teemaks oli rahvusvahelise audiitorfirma poolt volikogule ülevaate andmine tehtud tööst.⁴

Et tehtud töö oli tendentslik ja „*tellija materjalist*“, seda teadvustas endale ka töö tegija. Et endalt võimalikku vastutust ära veeretada rõhutas audiitor nii tehtud töö põhjalikus variandis, kõikidele vaatamiseks pandud ümardatud variandis, kui ka istungil ettekande tegemisel pidevalt, et tegu on pealiskaudse ja suunatud tööga. Töös oli korratud erinevates variantides töö järeldusi pehmendavaid lauseid:

„Läbiviidud protseduurid ei tähenda auditit ega ülevaatus auditeeritegevuse seaduse mõistes, mis on teostatud kooskõlas rahvusvaheliste auditeerimisstandarditega. Aruande näol ei ole tegemist audiitori järeldusotsusega ning aruanne ei väljenda terviklikku kindlustunnet auditeeritava majandustegevuse osas.“

„Siseauditi käigus analüüsitud tehingute puhul ei pruugi olla kajastatud kogu tehingutega seotud informatsioon, kuivõrd Audiitorbüroole esitatud informatsioon võib olla mittetäielik. Aruandes analüüsitud tehingute teostamist ja tingimusi on võinud mõjutada informatsioon, mis ei ole Audiitorbüroole kättesaadav ning millest tulenevalt võib osutuda vajalikuks majandustegevuste täiendav analüüs ja järelduste ümberhindamine“

„Audiitorbüroo on oma hinnangutes ja järeldustes lähtunud üksnes esitatud materjalidest ja informatsioonist. Juhul kui Audiitorbüroo on käsitletud teemasid, mis puudutavad juhatuse ja nõukogu tegevust ning selle õiguspärasuse hindamist, ei ole esitatud tähelepanekud lõplikud ega anna alust üldistamiseks, vaid võivad vajada täiendavat õiguslikku analüüsi“

---

³ Loe: kohanduda olukorrale. Oli temagi nõukogu liikmena nõus kõigega, mida otsustati, sj ka Heinaru tegevusega.

⁴ Töö hoiti maksimaalses saladuses ja ei esitatud volikogu liikmetele (nii nagu ka endistele juhtidele) eelnevak tutvumiseks. Töö tendentslikkusest annab tunnistust ka see, et volikogu istungil oli takistatud internetiühendus, et volikogu liikmed ei saaks raportit volikogu saalist välja meilida ja väidetavalt oli arvutitest väljamonteeritud ka USB pesad, takistamaks mälu pulgale kopeerimist. Ja seda kõike teades, et tegemist on avaliku institutsiooni tegevust kommenteeriva materjaliga, mis seega on automaatselt ka avalik.

„Aruanne on mõeldud informatsiooniks ja kasutamiseks ainult AS Elveso juhtkonnale ning ei ole mõeldud esitamiseks mistahes kolmandatele osapooltele ilma eelneva sellekohase kokkuleppeta ning seetõttu ei tunnista Audiitorbüroo mingit sellest tulenevat vastutust.“

Usun, et ei pea olema eriti kõrgelt haritud, et mõista miks sellised laused sattusid aruandesse. Kindlasti sellises kontsentratsioonis vabandusi ei satu töösse juhuslikult. Sellega on „ekspert“ tõdenud, et teda on veetud intriigi, talle pole antud kogu infot ja seega ta ei saa teha ka 100%-si järeldusi ning kõike seda arvestades ei ole tegemist rahvusvahelistele standarditele vastava tööga ning audiitor ei vastuta millegi eest. Vahva, kas pole! Ja selle töö eest maksti väidetavalt ca 7000 eurot meie kõigi raha. 7000 eurot isikliku kättemaksu rahuldamiseks. Tsiteerides klassikuid - Pole paha.

Selline pidev audiitori poolne rõhutamine teravdas tähelepanu ja tegelikult vähendas tehtud töö suuresti mõttetuse tasemele.

Auditist, mis polnudki audit, vaid töö, mille eest tegijal pole olnud plaaniski vastutust võtta, kuid mille eest tasu kasseerida ei olnud häbi.

Kuivõrd töös oli siiski toodud välja ka mõningaid konkreetseid näiteid väidetavatest rikkumistest ja mõned koalitsiooni esindajad (valdavalt IRL-i esindajad, sest reformaritel pole ju kombeks pööbliga suhelda) otsustasid läbi viia toetusaktsioone Gutmanni-Kasemaa isiklikest solvumistest tekkinud olukorra õigustamiseks ning pildusid ebamääraseid ja faktidega kinnitamata süüdistusi (näiteks Facebookis), siis oli selge, et soovides saada taskaalustatud pilti kogu situatsioonist, oli vaja ka teise poole seisukohti.

1. Töö esimene osa räägib valdavalt Äriseadustikust, juhtorganite tegevuse õiguslikust raamistikust, põhikirjast, nõukogu ja juhatuse vahelisest koostööst, nõukogu protokollist jms

Lugedes seda osa, saab nõustuda õigusaktidega reguleerimise osas. Kindlasti peab nõustuma, et Eestis kehtivaid õigusakte peab täitma iga kodanik ja ettevõtja. Samuti ka erinevaid EL direktiive. Vaidlust pole kindlasti ka selles, et ettevõtte erinevatel tasanditel on olemas üldised kohustused – lojaalsus- ning hoolsuskohustus – ning lisaks konkreetset kohustused. Samas pole ekspert selles osas faktiliselt tõestatuna toonud välja ühtegi kõrvalekallet õigusaktidega reguleeritust. Räägitakse vaid erinevatest lähenemistest, millised pole keelatud. Nt jõutakse seisukohale, et põhikiri võiks olla paksem, pikem ja põhjalikum. Tõepoolest võiks olla, aga ei pea. Ka tänane põhikiri vastab kenasti Eesti seadustele. Sama tõdemuseni jõuame nt analüüsidest nõukogu koosoleku protokolle. Isiklikult olen ka põhjalike protokollide poolt, kuid ilmselgelt on ELVESO nõukogu protokollides minimaalselt vajalik reguleeritud ja seega pole siinkohal tegemist ühegi üldise ega konkreetse kohustuse rikkumisega, veel vähem juhtimisveaga. Samuti võib nõustuda soovitusel, et juhatuse ja nõukogu omavahelised vastutuspiirid võiks olla selgemalt välja joonistatud ja reglementeeritud lisaks äriseadustikule ka ettevõtte siseste kordadega, kuid kui see nii ka ei ole, siis mingit seaduserikkumist pole siingi.

Selliste järelduste tegemisele jõudmiseks pole vaja tellida kallist eksperti tegema auditit, mis tegelikult ei vasta auditi reeglitele.

Lisaks peab rõhutama, et ekspert pole oma töös pööranud absoluutselt tähelepanu ega analüüsinud kolmanda juhtimistaseme – üldkoosoleku – hoolsus- ning lojaalsuskohustuse täitmist omaniku (Rae valla rahva) ees. Isiklikust kibestumisest tehtud otsused pole kindlasti omanikule lojaalsuse väljendamine ega ka ca 7000 eurose väljamineku tegemine oma vea varjamiseks pole kirjeldatav ka hoolsuskohustuse täitmisena. Pigem on see

teadlikult tehtud majanduskahju. Seda kahjuks eksperdid analüüsinud ei ole. See analüüs on jäetud rahvale ehk ELVESO tegelikule omanikule.

2. **Teises osas on räägitud konkreetsetest probleemidest, mis eksperdi arvates on kirjeldatavad juhtimisvigadena ja/või majandusliku kahjuna – ehk räägitakse tähelepanekutest ja antakse soovitusi.** Mõnedele olulistematele vastasid ettevõtte lahkunud juhid alljärgnevalt (punasega). Lisasin ka oma kommentaari (sinisega), et midagi kokku võtta või rõhutada.

Ernst & Young eksperdid väidavad: Nõukogu on oma otsusega lubanud võtta laenu 423 662,23 euri. 30.06.2011 on võetud rohkem summas 157 861.- Küsimus, kas väide vastab tõele?

Vastus: Väide ei vasta tõele. Nõukogu otsusega 29.11.10 lubas nõukogu laenu hanke võitnud SEB pangalt võtta laenu 25,5 miljonit krooni (1,63 miljonit eurot) investeringute tegemiseks, milliseid ei rahastatud ühtekuuluvusfondi vahenditest, aastatel 2011-2012. Esitatud oli investeringute kava, milleks laenu sooviti (WS arenduslepingu lõpetamine, Vensen arenduslepingu lõpetamine, Sarruse pumpla teise astme ehitamine, Rae valla vara ost, jne...) Investeringute kava kohane rahavajadus oli esialgu ca 37 miljonit krooni.

Konkreetne summa 157 861€ kulutati Rae vallalt vara väljaostmiseks (Metsa 5a, ridamisi puurkaevpumlaid). Mis oli iseenesest valla rumal tahe, sest varad olid omal ajal tasuta vallale üle antud, vald ei tegelenud nendega. Põhimõtteliselt oli see kasumi võtmine oma tütar firmalt, mis omakorda on ka hinna komponent.

Kommentaari – seega oli nõukogu otsusega lubatud kasutada võõrvahendeid ca neli korda enam, kui rahvusvahelise audiitorfirma audiitorid oma töös kirjutavad. Ekspertide töö pealiskaudsusest annab tunnistust tõsiasi, et nende tööülesande periood hõlmas vaid 2011 aastat ja nad ei tulnud selle pealegi, et laenulemiiti lubanud nõukogu otsus tehti aasta varem ehk 2010 aastal. Lisaks nõukogu otsusele oli 25,5 miljonilisele laenulemiidiile ka KIK-i otsus, sest kõik sellised teemad pidid saama KIK-ilt kooskõlastuse, kuivõrd mõjutasid ELVESO näitajaid, millised seotud ÜF-i projekti ja ettevõtte jätkusuutlikkuse tagamisega.

Seega võib asuda seisukohale, et sellise „põhjaliku“ ekspertiisi taustal saab rahvusvahelise audiitorfirma klientidele vaid kaasa tunda. Lisaks oleks neil ekspertidel olnud kohustus viidata valla rahakantimisele, millega oma firmalt keerutati välja 157 861 eurot. See summa makstakse ju kinni ELVESO klientide poolt!

Ernst & Young eksperdid väidavad: Juhatus ei andnud nõukogule ülevaateid majandusolukorrast, ÜF-i seisust jms Väljavõte esitlusest: Juhatus ei ole auditeeritud perioodil teinud nõukogule kordagi ülevaadet äriühingu majanduslikust seisust ega kõikidest majandustegevusega seotud olulistest asjaoludest. Küsimus, kas väide vastab tõele?

Vastus: Väide ei vasta tõele. ELVESO nõukogu oli perioodil 2010-2011 (ka 2012) koos käinud 20 korda. Kõikidele nõukogudele olid kutsutud vallavalitsuse esindajad, Gutmann on kohal olnud 7 korda ja Toomet 5 korda. Laiusele korraldati eraldi 5.5 tunnine olukorra tutvustamise koosolek. ÜF raames tehtavatest koosolekutes oli Harmipaik valla esindajana alati kohale kutsutud töökosoekutele. Nõukoguga on tehtud ringsõit ÜF raames loodavate rajatiste tutvustamiseks ja küsimustele vastamiseks. Majandusseisust aruandmine on sisuliselt kajastatud ja tutvustatud kõigi Konkurentsiametiga seonduvates nõukogu päevakorra punktides, majandusaasta aruannete kinnitamisel, mida tehti üldkoosolekuga (Vallavalitsuse istungil) ühisel koosolekul. Nõukogule on tutvustatud ELVESO finantsjuhtimise programmi.

Kommentaar: ekspert tegi oma tööd pealiskaudselt ja ei suvatsenudki oma tähelepanekutele lakoonilistes protokollides kajastatud osas selgitusi saada. Oleks tasunud vaid

- süveneda sellesse, et nõukogu protokollides on viidatud läbirääkimistele Konkurentsiametiga ja
- teada, et need läbirääkimised, mis toimusid hinna teemadel, sisaldasid endas väga põhjalikku kulude-tulude analüüsi

ning oleks taibatud, et majandusolukorrast räägiti tihti ja põhjalikult mitte vaid nõukogu esindajatele, vaid ka üldkoosoleku esindajatele. Seega väide nagu oleks kõrgemaid juhtimistasemeid hoitud teadmatuses, ei vasta tõele. Seda suudab juhatuse endine esindaja ka dokumentaalselt tõestada, sest tal on olemas kõik auditis käsitletud perioodi ja ka mitte käsitletud perioodi protokollid olemas. Juhuks kui nad ettevõttest „õnnetul“ kombel on kaduma läinud.

Samas peab nõustuma ekspertidega selles, et nõukogu protokollid ei peaks olema nii lakoonilised. Protokollis kirjutatust peaks saama aru ka need, kellel isemõtlemise võime pole eriti suur.

Ernst & Young eksperdid väidavad: Töölepinguga töötava projektijuht esitas läbi endale kuuluva firma pakkumise teisele projektile ja rikkus seeläbi erinevaid regulatsioone. Väljavõtte esitlusest: *Äriühingus töötava projektijuhi töölepingu kohaselt on ta asunud tööle täistööajaga ja tema tööülesandeks on konkreetse projekti juhtimine. Projektijuhi töötasu on projekti abikõlblik kulu ja hüvitatakse ÜF vahenditest. Samal ajal on teise projekti raames sõlmitud projektijuhtimise leping samale töötajale kuuluva äriühinguga, mille kaudu töötaja osutab isiklikult projektijuhtimise teenust. Kas eksperdi väide on tõene?*

Vastus Vastas OÜ HETO Consult esindaja. Eksperdi väide ei ole tõene, järeldused on tendentslikud ja suvaliselt tõlgendatud.

Äriühingus töötava projektijuhi TÄHTAJALISE töölepingujärgne ülesanne on ainult ÜFprojekti juhtimine.

Projektijuht on vormistatud TÄHTAJALISE Töölepinguga tööle kuna antud ajahetkel oli see parim ettevõtte huve arvestav käitumine ning see on tingitud ÜF projekti abikõlblikkuse tingimustest. (Kommentaar: Kuivõrd EL Konsult ja tema töötaja, kes realselt juhtis ELVESO projekti, suhted läksid jahedaks ja sassi, ja EL Konsult ei suutnud operatiivselt asendust tagada, siis oli konkreetse ajahetkel parim lahendus ÜF projekti edasiseks sujuvaks täitmiseks sõlmida ajutine leping endise EL Konsult töötajaga. Kogu protseduur kooskõlastati KIK-iga, kes teostab ÜF projekti järelevalvet. Seega mingit rikkumist siin polnud)

Projektijuht on eelkõige OÜ Heto Consult töötaja, tema tööle vormistamine tähtajalise töölepinguga oli projekti järjepideva elluviimise tagamiseks vajalik Parim lahendus mille tingis ÜF abikõlblikkuse regulatsioon. Ei ole esinenud objektiivseid asjaolusid miks piirata OÜ Heto Consult osalemast äriühingu teistel hangetele kui teema ei esine huvide konflikti ja saadakse äriühingule vajalik tulemus.

Lisaks on Ernst & Young eksperdid esitanud järgmisi konkreetseid väiteid ja nendega püüdnud selgitada nagu oleks kahjustatud äriühingu huve. **Vastus: Sellised järeldused on arusaamatud:**

► Töötaja ei saa töötada täiskoormusega, kui tal on samal ajal võimalik osutada tööandjale teenuseid läbi temale kuuluva äriühingu.

Millest selline väide? Eestis ei keela ükski seadus töötajal töötada korraga X ettevõttes. Kui Projektijuhi tööülesanded on nõuete kohaselt täidetud ja Projektijuhi muu tegevus ei põhjusta huvide konflikti, siis puudub äriühingul sisuline mõte (välja arvatud ahistamine) seda

küsimust reguleerida. Tegemist ei ole "liinitöölisega" kelle tulemust hinnatakse liini ääres istunud aja vaid tulemuse järgi.

► Samuti ei saa sellisel juhul projektijuhi töötasu olla täies ulatuses projekti abikõlblik kulu ning seega võib esineda alus toetuse osaliseks tagasinõudmiseks.

Kust on võetud väide, et Projektijuhi töötasu on täies ulatuses abikõlblik kulu? Projektijuhi töötasu ei olegi täies ulatuses abikõlblik ja see on küll igal pool projektidokumentatsioonis kui ka raamatupidamises kirjas. Projektijuhi töökorraldus, sh. töötasu abikõlblikkus, projektijuhi isik, tema seos ja tegevus erinevates äriühingutes, on SA KIK-ga kooskõlastatud. Milles on probleem?

► Antud juhul võidakse projektijuhi äriühingule tasutud projektijuhtimise teenuse tasu võimaliku maksukontrolli käigus käsitleda töötasuna ja vastavalt maksustada.

Millest selline väide? Äriühing maksab Projektijuhile Töölepingu raames osutatud teenuste eest ametlikku palka. OÜ Heto Consult poolt osutatavate teenuste teostajate palgaküsimus ja võimalikud maksuriskid ei ole üldse AS ELVESO küsimus. (tegelikult on ka seal ettevõttes palgad ametlikud)

Lisaks:

- ei eelmine ega ka uus nõukogu/juhatus 4,5 kuu jooksul ei ole teinud etteheiteid projektijuhtimise töö kvaliteedile või töökorraldusele ega pidanud vajalikuks seda ümber korraldada (seda vaatamata suuliste ja kirjasõnas esitatud loosungitele ja solvangutele).
- Tegelikult on ka ettevõtte üldkoosolek (hr. Gutmann) ka olnud/olnud võimeline olema teadlik ELVESO projektide alasest töökorraldusest. Ta on piisavalt palju Projektijuhiga kohtunud/suhelnud.
- Projektijuhi Tähtajalise töölepinguga töölevõtmisega hoidis ettevõtte kokku ca 30% ÜF projekti projektijuhtimiskulusid igas kuus võrreldes eelneva projektijuhtimislepinguga.

Siseaudiitor pole pidanud kordagi vajalikuks antud küsimuses Projektijuhi poole pöörduda ega selgitust küsida. Seetõttu ka siseaudiitori väljund ning sõnum jääb natuke häguseks.

Jääb arusaamatuks miks teema on tõstatatud või mida oleks äriühingu antud aegruumis saanud paremini teha.

Kommentaari: siseaudiitor on jätnud tähelepanuta ettevõttes olemasoleva kirjavahetuse KIK-iga, milles on fikseeritud kogu protseduur ja selle sobivus ÜF-i tingimustega. Lisaks on temaatikaga tutvunud ka ÜF-i projekti järelevalvav organ EL-i juurest. Mingit ÜF-i tingimuste rikkumist pole täheldatud. Projektijuhtimise kulud vähenesid ca 30%, mis teeb ca 1000 euri kuus ja summas ca 15-16000 euri kogu perioodi kohta. Seega juhtimisotsus tähtajalise töölepingu sõlmimiseks oli seaduspärane, projektile jätkusuutlikkust tagav ja ettevõttele majanduslikult kasulik. Kahjuks jättis rahvusvahelise taustaga audiitorfirma need asjaolud oma raportist välja, seega esitati teadlikult valeinformatsiooni volikogule ja samuti avalikkusele.

Kuivõrd T.Tutt oli tööl ajutise/tähtajalise töölepinguga, milline puudutas konkreetselt ÜFi veeprojekti, siis temale kuuluva firma osalemine Vaida kaugkütte hankes ei ole kuidagi

seadusega vastuolus⁵. Pealegi on ka see KIK-iga kooskõlastatud ja mingit riski ELVESO le ei kujuta. Jah, võib ju asuda seisukohale, et sellise osalemisega on riivatud head tava, samas ei saa seda kuidagi ette heita ELVESO eksjuhile. Seda enam, et hankes valituks osutus soodsaima pakkumise teinu. Kogu OÜ HETO Consult teema tundub põhjalikumal jälgimisel olema osavalt keerutatud lugu, milles on esile toodud vaid osaline informatsioon. [Erapooletu siseaudiitor nii käituda ei tohiks.](#)

Huvitav on siinkohal ka see, et vaatamata siseauditi tööle töötab T.Tutt kenasti ELVESO s edasi.

Ernst & Young eksperdid väidavad: Hanketegevus lonkab. Näiteks tuuakse lepingud firmaga Projektlahendused OÜ. Kas väide vastab tõele?

Vastus: Vastas Projektlahendused OÜ esindaja. Väide ei vasta tõele. Nimetatud firmalt on sisseostetud erinevaid teenuseid alates 2009 aastast. Kokku on teenuste eest makstud vastavalt lepingule ca 85000 euri. Kõik maksed on tehtud aktide alusel. Aktides on kirjas töödemaht. Aktid vastavad Konkurentsiameti nõudmistele. Selle lepingu mahus on konkreetne inimene aidanud ELVESO-l korrektselt lõpetada arenduslepinguid Water Ser-i ja Venseniga. Nende lepingute korrektne lõpetamine on ettevõttele toonud rahaliselt kasu. Iga konkreetne teenus, mis on sellelt firmalt ostetud, on vaadeldav konsultatsiooniteenusena, kuid samas ka sellise keerukusega, et otseselt hanget korraldada on suhteliselt raske, sest hanke saab korraldada, kui on võimalik kirjutada hankedokument. Lepingu sõlmimisel tegemist tegevjuhi pädevusse kuuluva tegevusega ning seda kellegi kolmanda poolt hiljem analüüsida on suhteliselt raske kui mitte võimatu. Kas tegemist on majanduslikult tasakaalus lepinguga? Sellele vastuse saamiseks tuleb hinnata sarnase konsultatsiooniga tegelevate ettevõtete tunnihindasid, mis on tunduvalt kõrgemad ja mille tõestamiseks peaks 7000 eurot kasseerinud audiitor rohkem vaeva nägema. Vale on väide, et Projektlahendused OÜ kõikide tegevuste kohta puuduvad hanked. Tegevused, mis olid tavapärased projekteerimisega seotud tööd, on hanked ka läbi viidud.

Projektlahendused OÜ- ga sõlmitud lepingu mahtu kuulusid: Autoküte – ELVESO pole kunagi ostnud ega hüvitanud Projektlahendustele või isiklikult mulle autokütust– ELVESO pole kunagi ostnud mulle sidevahendeid, ega tasunud Projektlahenduste või minu isiklike sidekulusid Transpordivahend – Projektlahendused omab ise mitut autot, ELVESO pole kordagi ühtegi kulu PL-kuuluvate autodele ega tarvikutele teinud – võite Klaari käest üle küsida vähemalt ühe artikli osas. Töövahendid – ELVESO ei pidanud tasuma arvutustehnika soetuse ega kulumi eest, samuti programmide litsentside ostu eest. Lisaks mainin, et omasin töövõtulepingu ajal ainukest litsenseeritud tarkvara, mis võimaldas redigeerida ehitajate poolt koostatud teostusjooniseid, teha neist valikuliselt väljatrükke. Kontrollida saab väidet ELVESOle IT haldamist pakkunud ettevõtte käest – tarkvara ostud ja teenused mida tellisin, selle eest esitati arved Projektlahendustele. Palk - ELVESO ei ole mulle, ega ühelegi minu ettevõtte töötajale maksnud palka, preemiat vms. Lepingus kokku lepitud summa kattis kõik eeltoodud kulud.

Kommentaari: Kuivõrd see koostöö algas 2009 aastal, siis informeeris ettevõtte juht toonast nõukogu ja Vallavalitsust nimetatud lepingust. Sellel ajal võeti konkreetne mees tööle põhjusel, et Water Ser-iga hakkas lõppema arendusleping, mille kohaselt oli arendatud ühisveevärki ja –kanalisatsiooni Peetrist Jürini. Kuna toona oli juba buumimulli lõhkemise järgne ajajärk, siis oli väga palju tööd jäänud pooleli ning need tuli kuidagi ELVESOle üle

---

⁵ Lisaks võiks siinkohal meenutada lugejatele, et Hansaviimistlus on teinud alltöövõttu kõikidel suuritel ehitusobjektidel – Jüri Gümnaasium, Taaramäe lasteaed, Peetri kool jne. Ei pea pikalt pead murdma, et taibata kuidas need töötasid saada võidi.

võtta, sest kuni valmimiseni olid need trassid ju arendaja omad, kellel olid sõlmitud maaomanikega servituudid ja liitumislepingud. Et asi juriidiliselt ja majanduslikult korrektselt teha, oli vaja kompetentset abilist. Sama firma ja sama mees aitas lepinguliselt Water Ser-i servituutide seadmisel ja seega omas kõige paremat infot kogu teemast. Igati mõistlik juhtimisotsus ELVESO juhtkonna poolt. Kahjuks ei süvenenud rahvusvaheline audiitor teemasse absoluutselt.

Ernst & Young eksperdid väidavad: autode müügiga tekitati ettevõttele kahju 11090,94 eurot, sj Hyundai Santa Fe müügiga 3134,41; Citroen Berlingo müügiga 1809,20; Renault Clio müügiga 2288,86; Opel Combo müügiga 2525,31 ja Citroen Jumper müügiga 1333,34 eurot.

- Nõukogu on 02.02.2011 toimunud koosolekul andnud oma nõusoleku Hyundai Santa Fe juhatuse liikmele üürile andmiseks ja lubanud juhatuse liikmel sõiduk liisinglepingu lõppemisel välja osta. Sama otsusega volitati nõukogu esimees sõlmima vastav leping. Üürilepingu kohaselt pidi üürnik tagastama sõiduki samas seisukorras, mis lepingu sõlmimisel, arvestades normaalset kulumist. Seega vastutab juhatuse liige kui üürnik igal juhul võimalike sõidukil esinevate puuduste eest. Lepingu kohaselt on juhatuse liikmel õigus sõiduk liisinglepingu lõppemisel välja osta ning väljaostuõiguse kasutamisel sõlmivad pooled sõiduki müügilepingu ostuhinnaga, milleks on lepingu eseme turuhind liisinglepingu lõppemise hetkel. Siseaudiitori hinnangul on nimetatud tingimused vastuolus nõukogu esialgse otsusega, tavapärase praktikaga ja äriühingule kahjulikud.

Vastus (T.Heinaru): Sõiduk 434 AXZ võtsin ma tõesti üürile, sest Sampo pank nõudis liisinglepingu ennetähtaegse lõpetamise eest trahvi. Konsulterides ELVESO audiitoriga jõudsime järeldusele, mõistlik on liisingu lõpuni võtta sõiduk üürile. See vähendas ettevõtte kulusid (enneaegse lepingu lõpetamise eest trahv) seda enam, et uus sõiduk oli juba kasutusse võetud. Nii ma tasusin liisingu lõpuni kõik kulud (ca 9-10 kuud, ca 150000 krooni), mis seonduvad sõidukiga. Liisingu lõppedes ostis Topauto sõiduki tagasi. Mina omakorda ostsin Topautost sõiduki välja.

Kommentaari: Teema uurimisel raske arusaada, kuidas jõudis siseaudiitor järeldusele, et „nimetatud tingimused vastuolus nõukogu esialgse otsusega, tavapärase praktikaga ja äriühingule kahjulikud“? Liisingleping lõppes, vastavalt lepingule müüdi auto AS-le Top Auto hinnaga 4800 euri. Sõiduki ostupakkumises on kirjutatud: „Hinnangu puhul on lisaks arvesse võetud hetke olukorda kasutatud autode turul, sõiduki läbisõitu ja sõiduki tehnilist olukorda“ Auto oli ka ülevaadatud spetsialistide poolt ja tuvastatud kiirelt parandamist vajavad vead, mis autol olid ning tehtud ka nende likvideerimise pakkumine summas 5007,29 euri. Seega on hind vastav antud ajahetkel vastavale turuhinnale ning on arusaamatu millest tekkis audiitori andmetel 3134,41 euri kahju. T.Heinaru ostis auto välja 5100 euroga, samuti jäid auto remondiga seotud kulud tema kanda.

- Juhatus on otsustanud kasutusrenditingimustel renditud kaks tarbesõidukit ennetähtaegselt liisinguandjalt välja osta ning seejärel äriühingu töötajatele võõrandada väljaostuhinnast ja hinnangulisest turuväärtusest oluliselt madalama hinnaga.

Vastus: Tegemist ilmselt Renault Clio ja Citroen Berlingoga. Tegemist teise perioodi liisینگuga. Paraku autode vanusest ja kasutamise intensiivsusest lähtuvalt oli autode tehniline seisukord selline, et remondiarved kasvasid suuremaks kui uute autode liisینگumaksud. Seega majanduslikult otstarbekam vahetada autod välja. Paraku tuleb liisینگule tagasiandmisel autod korda teha. Korda tegemise hind oleks ettevõttele läinud rohkem maksma kui väljaost

- Kasutusrendi tingimuste kohaselt ei ole liisینگuvõtjal sõiduki väljaostmise kohustust. Vastus: Õige, ei ole kohustust väljaostmiseks, kuid on kohustus

tagasiandmise eel teha autod korda. Kui kordategemine on kallim väljaostust, siis on õigem osta välja ja edasimüümiselega vähendada kahjut.

- Üldiselt on kasutusrenditingimustel liisingusse võetud sõiduk mõistlik lepinguperioodi lõpus välja osta juhul, kui leitakse, et kasutusväärtus ületab liisinglepingu jääkväärtust ning sõiduki kasulik kasutusaeg on tegelikult pikem. **Vastus:** Üldiselt küll, kuid lugedes eelnevaid vastuseid oli antud olukorras väljaost majanduslikult vähem kulukas tegevus
- Vara võõrandamisel töötajale alla turuhinna loetakse turuhinna ja müügihinna vahet erisoodustuseks, mis maksustatakse vastavalt tulu- ja sotsiaalmaksuga. **Vastus:** mõlemad autod müüdi hinnaga, mis saadud ekspertidelt, seega tegemist reaalse ehk turuhinnaga. Mingit allahindlust ei tehtud ja maksuriski ei tekitatud.
- Tehingud on põhjendamatud ega ole teostatud äriühingu huvides. **Vastus:** eeltoodut lugedes olid tehingud ettevõtte parimaid huvisid silmas pidavad.
- Juhatus on otsustanu kaks tarbesõidukit võõrandada äriühingu koostööpartnerile ja töötajale hinnangulisest turuväärtusest madalama hinnaga

Vastus: Imselt on tegemist 2003 väljalaskeaastaga Opel Combo ja Citroen Jumperiga. Paraku autode vanusest ja kasutamise intensiivsusest lähtuvalt oli autode tehniline seisukord selline, et remondiarved kasvasid suuremaks kui uute autode liisingumaksed. Seega majanduslikult otstarbekam vahetada autod välja. Opelil oli vaja remontida esisild ja Citroenil oli käigukast vigane. Seega remondimaksumus kujunes suuremaks kui väljaostumaksumus. Lisaks saadi autode müügist osa raha tagasi ja seega oli tegemist antud olukorras ökonoomsema otsusega ettevõtte jaoks.

- Vara võõrandamisel töötajale alla turuhinna loetakse turuhinna ja müügihinna vahet erisoodustuseks, mis maksustatakse vastavalt tulu- ja sotsiaalmaksuga **Vastus:** mõlemad autod müüdi hinnaga, mis saadud ekspertidelt, seega tegemist reaalse ehk turuhinnaga. Mingit allahindlust ei tehtud ja maksuriski ei tekitatud
- Tehingud on põhjendamatud ega ole teostatud äriühingu huvides **Vastus:** eeltoodut lugedes olid tehingud ettevõtte parimaid huvisid silmas pidavad

Kommentaari: Lugedes rahvusvahelise kogemusega audiitori pealiskaudseid järeldusi ja veendudes, et nende tegemisel on jällegi jäetud tähelepanuta dokumentaalselt tõestatud osa, saab nendituda, et veenvam on siiski autode hindamisel ekspertidena kaasatud Viking Motors AS, Auto 100 Tallinn, Veho Eesti AS, AS Topauto ja Rennex Kaubandus OÜ hinnang, sest nad kõik tegelevad põhitegevusena autode müügi ja remondiga. Ma ei tea, millele põhinedes on rahvusvaheline audiitor julgenud väita, et eksperthinnangud autode maksimisele on madalamad turuhinnast?! Kahjuks polnud sellele väitele põhjendust ka auditis. Kui aga ekspert toetus oma hinnangute andmisel Auto 24 hindadel ja nimetab seal autosid müüvate isikute hinnaunelmaid turuhinnaks, siis peaks iga lugeja mõistma, et kuulutusportaalides olevaid hindu ei saa automaatselt võrdsustada turuhinnaga. Küll saab seda teha eksperte poolt antud ja auto hetkeolukorda arvestavate hinnapakumiste puhul.

Kuivõrd ma ei usu, et Ernst & Youngi töötajad on ullikesed, siis üha enam süveneb seisukoht, et nad ei ole erapooletud ning on mõjutatud tellija ettekirjutustest. Kuidas sellist firmat audiitorina üldse usaldada saab?

Ernst & Young eksperdid väidavad: Sõlmitud töölepingutesse on sisse kirjutatud iga-aastane töötasu suurendamine vähemalt tarbijahinnaindeksi võrra. Lisaks on sätestatud, et töötajale makstakse koos novembrikuu palgaga ühekordset lisatasu vastavalt juhatuse otsusele, kuid mitte vähem kui 50% kehtivast miinimumpalgast.

Vastus: Väide õige. Selline lisandus lepingutesse tuli buumi ajal, mil ELVESO ei suutnud erasektori kiire palgatõusuga kaasa minna. Selline lisandus lepingus andis kindlustunde töötajatele. Viimasel kolmel aastal seda tingimust täidetud pole.

Kommentaar: Kummaline tingimus tõesti, kui vaadata vaid must-valgel kirjutatud ja mitte püüda selgitada tagamaid. Isiklikult ei toeta selliste asjade töölepingusse fikseerimist, kuid antud juhul on põhjendus selge. Samas masu ajal oleks pidanud need punktid lepingutest kaduma.

Kokkuvõtteks saab öelda.

1. Alati saab midagi teha paremini. Olles isegi pidevalt olnud ELVESO oponentiks, seda nii enne vallavanema ametisse astumist, selle ajal ja ka hiljem, pean siiski ütleva, et vaatamata erimeelsustele on ettevõtte siiski aasta-aastalt muutunud kaasaegsemaks ja ehk isegi kliendisõbralikumaks. Kindlasti on ÜF-i projekti elluviimisega lisandunud kvaliteeti ka ettevõtte inimkapitali, olgu või ajutiste lepetega, oma jälje nad ettevõttesse jätaavad kindlasti.
2. Viimase aasta jooksul toimunu pole esile kutsutud ettevõtte professionaalsetest puudustest, vaid isiklike suhete pinnalt, mis viis kibestunud kättemaksuni
3. Tellitud audit oma tulemustelt demonstreerib, kuidas ei tohi vallavanem oma mõjuvõimu kasutada – esitada tellimuse ja raisata vahendeid oma eksliku seisukoha kaitsmiseks
4. Tellitud auditi elluviijad said aru enda kaasamisest isikliku kättemaksu mängu ja püüdsid teha nägu, et nad ei saa sellest aru, kuid tegelikkuses rõhutasid oma töös pidevalt, et nende tööd ei saa võtta kui auditit ja see on tehtud neile esitatud dokumentide alusel. Iseasi kas sellist audiitorfirmat, kes mängib kaasa kellegi lapsemeelse, kuid kibestunud ametniku isiklikes kättemaksumängudes (teeb seda lisaks ka pealiskaudselt), üldse enam usaldada saab
5. Auditis väljatoodud suured „juhtimisvead“ osutusid selgitamisel juhtimisotsusteks, millised olid tehtud konkreetsel ajahetkel kehtinud tingimustes ja olid suuremas osas põhjendatud.
6. Soovitan väga asjaomastel otsustajatel, kes tellisid auditi (ettevõtte nõukogu?), tasuda siseauditi maksumus ettevõtte kassasse, sest vastasel juhul saab seda kulu käsitleda ettevõttele majandusliku kahju tekitamisena.

Raivo Uukkivi
Volikogu liige.